

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафіїк І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федачко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабик Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК МИХАЙЛА ТИМОФІЇВА В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ СОПІЛКОВОГО ВИКОНАВСТВА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню творчості відомого митця Михайла Тимофіїва в процесі становлення та розвитку сучасного сопілкового виконавства. Розкрито найбільш важливі аспекти автентичного та вторинного виконавства віртуозного музиканта-мультиінструменталіста та майстра духових етноінструментів.

Ключові слова: сопілкове виконавство, фрілка, сопілка, етнодухові інструменти, професіоналізація сопілкарства.

Аннотация. Статья посвящена исследованию творчества известного деятеля искусства Михайла Тимофиева в процессе становления и развития современного исполнительства на свирели. Раскрываются наиболее важные аспекты автентического и вторичного исполнительства виртуозного музыканта-мультиинструменталиста и мастера духовых этноинструментов.

Ключевые слова: игра на свирели, фрилка, свирель, этнодуховые инструменты, профессионализация исполнительства на свирели.

Annotation: The article is devoted to the research of a creative work of a famous artist Mykhailo Tymofiyiv in the process of formation and development of modern block flute (sopilka) performing. The most important aspects of authentic and secondary performing of a masterly multi-instrument musician and a master of wind ethnic instruments has been described.

Key words: block flute performing, frilka (Ukrainian musical instrument), block flute, ethnic-wind instruments, professionalising of fluting.

Постановка проблеми. Одним із визначних відкриттів у сфері народного інструментального виконавства другої половини ХХ століття був винахід хроматичної сопілки. Пошуки в удосконаленні етнодухових інструментів передусім торкаються проблем виконавського і конструкторського аспектів. Ключову роль в історії хроматизації сопілки відіграли відомі постаті української музичної культури М. Тимофіїв та Д. Демінчук, які своїм винаходом перевершили свисткові флейти інших народів. Творчий доробок Михайла Тимофіїва позначений наполегливими пошуками у формуванні свого мистецького світогляду та невинними прагненнями професіоналізації сопілкарства.

З огляду на це, **метою** нашої роботи є дослідження творчого доробку М. Тимофіїва в контексті сопілкового виконавства України. Роль митця як фольклориста, музиканта-мультиінструменталіста, майстра-новатора духових етноінструментів, педагога, керівника оркестру висвітлена в різних виданнях. Джерельною базою стали його праці з питань фольклористики, етноінструментознавства [2], [4], [6], навчальний посібник та статті про

М. Тимофіїва [8], [9], [10]. Слід відзначити, що його творчість є предметом дослідження таких науковців, як Л. Філоненко, О. Німилович, Б. Корчинська-Яскевич.

Аналіз досліджень. Дослідженню музично-акустичних, технічних, художніх проблем виконавства на сопілці та етнодухових інструментах присвячено низку мистецтвознавчих, музично-методичних праць науковців, митців, майстрів музичних інструментів (І. Скляр, Є. Бобровников, І. Мацієвський, М. Хай, П. Круль, В. Гуцал, М. Тимофіїв, М. Корчинський, Б. Яремко, Я. Мазур, А. Кондрашевський, Р. Дверій, Б. Корчинська-Яскевич, Р. Дзвінка та ін.).

Друга половина ХХ століття позначена стрімким розвитком сопілкового виконавства, яке має давню історію від архаїчних і традиційних форм до академізованого сопілкового мистецтва, заснованого на музиці писемної традиції. "Його зародження пов'язане з низкою постатей української музичної культури ХХ ст., роль яких у контексті розвитку сопілкарства потребує належного висвітлення. Серед них – Є. Бобровников, В. Зуляк, Н. Матвеев, І. Скляр, М. Тимофіїв, О. Шльончик" [1, с. 1].

Безпосередня дотичність Михайла Тимофіїва до початків популяризації сопілкарства та еволюції сопілкового виконавства полягає в його винахідницькій діяльності майстра-конструктора та виконавській творчості талановитого музиканта-самородка.

Актуальність даної теми полягає у вивченні вагомого творчого доробку М. Тимофіїва – віртуозного музиканта-мультиінструменталіста, майстра етнодухових музичних інструментів, який зробив значний внесок у розвиток українського сопілкового виконавства.

Феномен великого гуцульського митця полягає в тому, що в його особистості органічно поєднуються дослідник та знавець традиційної культури, виконавець автентичної музики в її первинному вигляді та вторинних формах побутування, неперевершений виконавець на фрілці та сопілці творів академічної музики, а також винахідник та чудовий майстер етнодухових інструментів.

Михайло зростав у родині музикантів, що сприяло виявленню у хлопця раннього й активного інтересу до музики. Першим його музичним інструментом стала фрілка, на якій він почав грати з шестирічного віку. З 11 років Михайло був учасником шкільних трієстих музик та почав грати на фрілці (сопілці) у весільній капелі родини Кавацокив. Зріши в сім'ї, де народне мистецтво цінувалося надзвичайно високо, М. Тимофіїв осягнув усі тонкощі народної музики й інструментарію та ще в молоді роки сформувався як професійний народний музикант. Цей талант він перейняв у спадок від діда "Дудчака", сільського музики-чародія [8].

Ще з юнацьких років для Михайла не існувало дрібниць, він усе обмірковував і старався зробити якнайкраще. Добре освоївши навички гри на фрілці, він замислився над тим, як удосконалити інструмент. Робота з

пошуку хроматичної будови фрілки розпочалася із поступового збільшення кількості отворів та обчисленням їх величини.

Під час служби в армії М. Тимофіїв продовжував свою роботу з удосконалення фрілки. 1964 року він мав уже інструмент з десятьма отворами. Згодом (після армії) майстер працював над удосконаленням флюари, виготовляючи інструменти різних розмірів. Слід зазначити, що виготовлення та вдосконалення народних духових інструментів проходить "червоною ниткою" у творчій діяльності М. Тимофіїва.

1967 року М. Тимофіїв стає студентом музично-педагогічного факультету Дрогобицького педагогічного інституту ім. І. Франка, де знайомиться з Д. Демінчуком. Дослідниця сопілкового виконавства Б. Корчинська, називаючи М. Тимофіїва "першим відомим винахідником безклапанної хроматичної аплікатурної системи, застосованої на інструментах флейтового типу" [1, с. 10], водночас відзначає його вплив на формування Д. Демінчука – конструктора концертної хроматичної сопілки, який запозичив ідею десятиотвірного інструмента в М. Тимофіїва [1, с. 15]. Отже, М. Тимофіїв відіграв вагомую роль у появі хроматичної десятиотвірної сопілки, яка стала початком нової фази розвитку сопілкарства та професіоналізації сопілкового виконавства.

Навчаючись та працюючи у Дрогобичі, Михайло Тимофіїв проводив активну творчу діяльність. Молодий музикант, який на той час був неперевершеним виконавцем автентичної музики, захопився й академічним виконавством, що дозволило йому грати в численних оркестрах і ансамблях та концертувати як соліст-сопілкар. У його концертному фольклорному музикуванні наслідуються орнаментально насичені традиції автентичної гуцульської музики, які базуються на високій техніко-аплікатурній майстерності. Упродовж наступних років М. Тимофіїв як концертуючий музикант успішно репрезентує класичні твори. У репертуарі М. Тимофіїва-соліста "твори класиків та сучасних українських композиторів у супроводі камерного оркестру чи фортепіано, а саме Й. Гайдна, Ж. Б. Сенейє, К. Глюка, Й.-С. Баха, Р. Глієра, Л. Обера, М. Лисенка, М. Корчинського, І. Вимера та ін. Гру М. Тимофіїва було записано фірмою "Мелодія" (1984) та спільним канадсько-українським підприємством "Кобза" (магнітоальбом "Музичні інструменти Гуцульщини", 1987)" [3].

Саме у дрогобицькому періоді діяльності М. Тимофіїва є один важливий момент, який стосується початків академізації сопілкарства. Активна творча діяльність молодого митця сприяла впровадженню етно-духових інструментів у навчальний процес та відкриттю у Дрогобицькому педінституті класу гри на фрілці й сопілці [8]. У подальшому його методико-педагогічна діяльність успішно здійснюється під час багаторічної роботи на посаді викладача музичного відділу Коломийського педучилища (з 1999 р. педагогічний інститут – філія Прикарпатського університету

ім. В. Стефаника). Важливо зазначити, що за цей час він виховав цілу плеяду відомих українських музикантів [9, с. 14].

Високий професіоналізм Михайла Тимофіїва, його популярність серед музичної еліти Галичини як репрезентатора автентичної культури та академічної музики зблизили його зі знайомими музикантами Західної України. З початку 1970-х років Михайло Миколайович співпрацює із засновником Львівської академічної виконавської сопілкової школи Мирославом Корчинським та підтримує творчі зв'язки з "подвижниками" сопілкового виконавства.

26 грудня 1975 р. у Львівській консерваторії відбулося розширене засідання кафедри народних інструментів, де обговорювалося питання щодо відкриття класу сопілки в музичному виші та перспектив сопілкового виконавства. В особистому архіві М. Тимофіїва зберігся аудіозапис цієї історичної події. У професійному колі участь в обговоренні брали запрошені Ярослав Мазур та Ігор Хитра (Львів), Богдан Яремко (Рівне), Василь Петрованчук (Дрогобич) та інші. Михайло Тимофіїв – блискучий виконавець на етнодухових інструментах – був запрошений для музичної ілюстрації. Присутні дали високу оцінку професійного виконання М. Тимофіївим "Скерцо" Й. С. Баха на фрілці, а автентичний орнаментально насичений твір "Гуцульські мелодії" справив на слухачів незабутнє враження [5].

Упродовж багатьох років Михайло Миколайович із глибоким усвідомленням історичної значимості здійснював фонозаписи не тільки фольклористичних експедицій, науково-творчих проєктів, а й численних концертних виступів, презентацій, студентських іспитів тощо.

Численні фольклористичні експедиції М. Тимофіїва на Галичині стали основою глибинного знання народного інструментарію, що знайшло відображення в його наукових публікаціях та практичній діяльності з виготовлення музичних інструментів. Від народних музикантів М. Тимофіїв успадкував численні традиційні гуцульські твори та інструментарій, а також принципи орнаментування й імпровізації. Він не лише вивчав народну музику, а й історію, культуру і побут та збирав етнографічні колекції. Використовуючи різноманітні джерела, від археологічних до сучасних, Михайло Тимофіїв багато праці й наукового пошуку вклав також у вивчення народних інструментів рідного краю [6]. Він автор понад 30 статей до "Енциклопедії Коломийщини".

Надзвичайно багато працюючи в експедиціях та залишаючись викладачем педагогічного коледжу, митець водночас бере участь у численних міжнародних та всеукраїнських науково-творчих проєктах (фестивалі, конкурси, конференції, симпозіуми тощо), у рамках яких популяризує сопілкове виконавство та традиційну музичну культуру.

Серед індивідуальних рис митця варто відзначити артистичність, врівноважений характер, феноменальну пам'ять, про що свідчить

відтворення в деталях подій упродовж 50-річної діяльності. Він надзвичайно вимогливий до себе, фанатично ставиться до професійної діяльності й завжди з неабиякою старанністю доводить розпочату справу до завершення.

У ранньому віці М. Тимофіїв захопився етнодуховими інструментами (фрілька, тилинка, зозуля, дрімба), що спонукало його самостійно оволодівати прийомами гри, поступово пізнавати їх стрій, будову, особливості музикування, а згодом осмислювати технологію їх виготовлення та можливості вдосконалення.

М. Тимофіїв проводив експерименти з етноінструментами сопілкової групи понад півстоліття, докладаючи значних зусиль для їхньої професіоналізації. Майстра-новатора народних музичних духових інструментів турбували інтонаційна нестійкість, тональна і технічна обмеженість, малий діапазон, акустичні звукові вади. М. Тимофіїва можна назвати людиною проникливого, світлого розуму, яка завдяки широкій ерудиції, допитливості й майстерності здатна вишукувати можливості вдосконалення музичних інструментів та втілювати свій задум на практиці.

Сьогодні майстер як носій традиційних та автор новітніх технологій виготовляє сопілкові інструменти не тільки з дерева, а й ебоніту, пластмаси, глини (окарина, зозуля). На його сопілках грають артисти філармоній, музиканти професійних та самодіяльних колективів, учнівська молодь, педагоги та студенти музичних навчальних закладів України, а також українці Канади, США, Польщі, Білорусі, Чехії.

М. Тимофіїва визнано одним із кращих майстрів-конструкторів народних духових інструментів. Він виготовив близько 1000 етнодухових інструментів, які були і є дуже затребуваними. Майстер удосконалив багато з цих інструментів так, що тепер на них можна виконувати не тільки народну, а й симфонічну музику.

Приватна колекція М. Тимофіїва нараховує більше 200 експонатів етноінструментів, що включають давні та сучасні авторські зразки сопілкових інструментів кращих майстрів Гуцульщини. "Його колекція народних інструментів – це збереження глибинних пластів народної культури, які несуть невичерпні духовні сили багатьох поколінь" [9, с.16].

Видатний фрількар і виконавець-мультиінструменталіст М. Тимофіїв репрезентував традиційну гуцульську музику в Україні, Румунії, Польщі, зробивши тим самим вагомий внесок в історію та розвиток українського сопілкарства. Численні концерти, виступи на радіо і телебаченні знаходили схвальні й захоплені відгуки у пресі упродовж багатьох років [3].

М. Тимофіїв є виконавцем на багатьох етнодухових інструментах (фрілька, дідик, дводенцівка, зозуля, ребро, сопілка, тилинка, в абці та ін.), більшість із яких виготовляє власноруч. На початку XXI століття майстер перебуває у творчому пошуку нових якостей етноінструментів та докладає чимало зусиль для їх поширення і використання у виконавській практиці молодих музикантів.

Слід відзначити велику працю Михайла Миколайовича як керівника оркестрів народної музики, котрий докладав значних зусиль для відродження і розвитку народного музичного інструментарію та традицій виконавства, щоб зберегти їх максимально наблизеними до побутування гуцульської музики.

Водночас митець не тільки розширив інструментарій оркестру народних інструментів, а й збагатив його репертуаром та техніко-виконавським рівнем ансамблювання. З розвитком форм колективного музикування (оркестри, ансамблі народної музики) архаїчні вдосконалені інструменти вирішують завдання тембрового збагачення колективної творчості.

На основі зібраних кращих зразків музично-інструментальних мелодій митець створював оригінальні композиції, які складали творчий доробок керованих ним оркестрів. До найбільш яскравих, віртуозних творів М. Тимофіїва належить "Гуцульська фантазія" для фрілки з оркестром, яка увійшла у виконавську практику професійних музикантів, а також сопілкарів, які навчаються в музичних вишах.

Його багатогранна творча діяльність спрямована на творення сучасного етапу історії українського сопілкарства в сузір'ї видатних українських майстрів-конструкторів сопілкових інструментів І. Скляра, В. Зуляка, Д. Демінчука, Є. Ілларіонова та віртуозних виконавців-сопілкарів В. Попадюка, Д. Демінчука, Д. Левицького, М. Маркевича, М. Блощичака, М. Бабчука, Ю. Гвоздя, О. Журавчака.

Михайло Тимофіїв як представник нової генерації інструменталістів-універсалів, яка формувалася в Коломиївській частині Галицької Гуцульщини в період 1970-1980 років, є одним із найяскравіших її представників як виконавець та майстер музичних етнодухових інструментів.

У публікації про мультиінструменталіста Михайла Тимофіїва нами була зроблена спроба показати універсального митця, який поєднав у собі автентичного носія гуцульської традиції та майстра музичних інструментів, дослідника-фольклориста і виконавця різножанрової музики на духових етноінструментах. Митець увійде в історію як автор ідеї десятиотвірної сопілки та новатор-конструктор численних духових етноінструментів, а також як перший віртуозний популяризатор автентичної та класичної музики на фрілці.

М. Тимофіїв відіграв важливу роль у пошуках і розробці оптимальної конструкції сопілкових інструментів, що стало початком нової фази розвитку сопілкарства та професіоналізації сопілкового виконавства в Україні.

Література

1. Корчинська-Яскевич Б. Витоки та становлення професійної сопілкової культури в просторі українського інструменталізму: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства / ЛНМА імені М. В. Лисенка. – Львів, 2017. – 20 с.

2. Тимофіїв М. Гуцульські музичні інструменти з обертоновим інтонуванням: тилинка, трембіта, дрімба // Філоненко Л., Німилович О. Фольклористична діяльність Михайла Тимофіїва. Вид. друге, випр. і доп. – Івано-Франківськ : "Місто НВ", 2012. – С. 44-47.

3. Тимофіїв М. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Тимофіїв_Михайло_Миколайович.

4. Тимофіїв М. Музичні інструменти Гуцульщини: група самозвучних // Musika Galiciana. – Львів : Сполом, 1999. – С. 209–234.

5. Тимофіїв М. Особисте інтерв'ю. 1 грудня 2017 р.

6. Тимофіїв М. Самозвучні й ударно-перетинкові музичні інструменти гуцулів // Гуцульщина : перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні: Матеріали наукової конференції першого світового конгресу гуцулів в Івано-Франківську 17-18 серпня 1993 року. – Івано-Франківськ-Коломия, 1994. – С. 51-54.

7. Тимофіїв М. Троїсті музики // Музика (1972/3); Оркестр "Гуцулія" // Вісті з України (1981/36, 3 вересня).

8. Філоненко Л., Німилович О. Михайло Тимофіїв : невтомний популяризатор народної творчості (в 70-ту річницю від дня народження) / Л. Філоненко, О. Німилович // Українська музика / Ред. Ю. Сіновський. – Львів, 2014. – № 4. – С. 68-71.

9. Філоненко Л., Німилович О. Михайло Тимофіїв – педагог, учений-фольклорист, виконавець-віртуоз / Л. Філоненко, О. Німилович // Молодь і ринок. – 2008. – № 12 (47). – С. 13-16.

10. Філоненко Л. Фольклористична діяльність Михайла Тимофіїва / Л. Філоненко, О. Німилович. – Івано-Франківськ : "Місто НВ", 2012. – 196 с.

УДК 786.8

Димченко С.С.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИРИГЕНТСЬКОГО МИСТЕЦТВА: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. В статті розглянуто питання становлення та розвитку диригентського мистецтва як одного з видів виконавського мистецтва, а також його вплив на розвиток музичного мистецтва в цілому.

Ключові слова: диригентське мистецтво, техніка диригування, музичне виконавство, мова диригентського жесту.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы становления и развития дирижерского искусства, как одного из видов исполнительского искусства, а также его влияние на развитие музыкального искусства в целом.

Ключевые слова: дирижерское искусство, техника дирижирования, музыкальное исполнительство, язык дирижерского жеста.

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».